

KATTA GURUH BOLALARINI BADIY ADABIYOTGA MEHR UYG'OTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

N. Jumanova, JDPI Umumiy psixologiya kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bolaning shaxssifa tadarakib topishida kitobning ahamiyati, maktabgacha yoshdagi bolalarda insonparvarlik sifatlarini tarbiyalash, axloq qoidalarini egallab olinishi, munosabatlarda nima yaxshi-yu , nima yomon ekanligini chuqurroq anglashiga kitobning ta'siri haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim, tarbiya, kitob, kitobxonlik, bola, tarbiyachi

ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОБУЖДЕНИЯ БОЛЬШОЙ ГРУППЫ ДЕТЕЙ ЛЮБОВЬ К ЛИТЕРАТУРЕ

Аннотация: В статье рассматривается роль книги в формировании личности ребенка, влияние книги на развитие человеческих качеств у дошкольников, приобретение нравственных ценностей, более глубокое понимание того, что хорошо и что плохо во взаимоотношениях.

Ключевые слова: образование, воспитание, книга, чтение, ребенок, педагог.

CHARACTERISTICS OF THE AWAKENING OF A LARGE GROUP OF CHILDREN LOVE OF LITERATURE

Annotation: The article examines the role of books in the formation of a child's personality, the influence of books on the development of human qualities in preschoolers, the acquisition of moral values, a deeper understanding of what is good and what is bad in relationships.

Key words: education, upbringing, book, reading, child, teacher.

Kitobxonlikka mehr uyg'otish, bolalarni tarbiyalash davlat ahamiyatiga ega bo'lgan jarayondir. Shuning uchun ham respublikamizda ushbu jarayonga katta ahamiyat berilmoqda. Zero yoshlar bizning kelajagimiz, biz ularga qanchalik e'tibor qaratsak, hayotimiz farovon, mamlakatimiz tinch, osoyishta bo'ladi. Ayniqsa bolalarga atalmish vaqtni matbuot, bolalar kitobi, kitobxonlikka mehr uyg'otish, ta'lim – tarbiya berishda juda katta ahamiyat va o'rinni egallaydi.

Bolalarni tarbiyalash davlat, ahamiyatiga ega bo'lgan jarayondir, chunki unda jamiyatning barcha a'zolari ishtirok etadilar. Shuning uchun ham respublikamizda ushbu jarayonga katta ahamiyat berilmoqda.

Zero yoshlar bizning kelajagimiz, biz ularga qanchalik ko'p bilim va tarbiya bersak kelajagimiz shunchalik farovon, mamlakatimiz tinch va osoyishta bo'ladi. Bolalar xarakterida shakllanayotgan ilk tushuncha va hissiyotlarni o'z vaqtida ilg'ab olib ularning keyingi amaliy faoliyatiga yordam berish har bir tarbiyachi va ta'lim tashkilotlarining birinchi navbatdagi vazifasidir.

Mamlakatimizda bola tarbiyasi bilan quyidagi ijtimoiy institutlar: oila, davlat tizimidagi ta'lim va tarbiya beruvchi tashkilotlar, madaniy – ma'rifiy tashkilotlar, ommaviy axborot vositalari (matbuot, radio, televidenie, kino) ularni o'rab turgan tashqi muhit, o'rtoqlari shug'ullanadi. Ayniqsa bolalarga atalgan

vaqtli matbuot, bolalar va o'smirlar kitobi ularga ta'lim va tarbiya berishda juda katta o'rinni egallaydi, busiz haqiqiy insonni tarbiya beruvchi shaxs misolidir.

Bolalarga bilim va tarbiya beruvchi asosiy manbalardan biri kitobdir. Tarbiyachi bolalarga tarbiya va bilim berishda asosiy manba bo'lgan matbuot va kitobdan keng foydalanadi. Kitob kichkintoylar fikricha hamma narsani bor, hamma narsaga javob beruvchi vosita sifatida tan olinadi.

Lekin shuni alohida ta'kidlash lozimki, kitob qanchalik qiziqarli, hissiyotlarga boy bo'lmasin, agar kitobxon qalbiga yetib bormasa, hayajon solmasa, bunday kitoblarning tarbiyaviy ta'siri kam bo'ladi.

Bolalarga atalgan kitoblarning maqsadi ularga tabiat ato etgan his-tuyg'ularni o'stirishdan iborat. Bunday kitoblarning bilvosita ta'siri bolalarning aqliga emas balki ularning his-tuyg'ulariga qaratilmog'i kerak.

Kattalarga oid bo'lgan nasalar bolalarga ham oiddir, faqat ularni bolalar tushunchasiga muvofiq suratda bayon qilmoq kerak, bu ishning eng muhim tomonlaridan biridir, degan edi V.G.Belinskiy. Tarbiyaviy tizimda o'qishga rahbarlik qilishda hilma-xillik yo'nalishlarda ish olib borilar ekan, tarbiyachi kitobxonni tarbiyalashda doimo yuqoridagi fikrlardan kelib chiqib tarbiyaviy ta'sirini oshirishga harakat qiladi.

Tarbiyaviy tizimning muhim yo'nalishlaridan biri mehnat tarbiyasidir. Bolalar uchun yozilgan barcha kitoblar axloq va odob mavzusi bilan bog'liq. Ushbu yo'nalishdagi tarbiya umumiy tarbiya tizimining bir bo'lagi hisoblanadi va doimo boshqa tarbiyaviy yo'nalishlar bilan birga olib boriladi.

Ayniqsa respublikamiz mutsaqillikka erishgan, yangi qadriyatlar vujudga kelayotgan, milliy istiqloq mafkurasi yaratilayotgan hozirgi davrda bu yo'nalishdagi tarbiyaning ahamiyati nihoyatda kattadir.

Chunki biz yosh avlodni pok, vijdonli iymonlik, insofli, intizomli, halol odobli qilib tarbiyalashni o'z oldimizga maqsad qilib qo'yamiz. Bu murakkab jarayonda kitob vositasida tarbiyalashga katta e'tibor berish zarur.

Ayniqsa kichik yoshdagi bolalar o'ta ta'sirchan va hissiyotga beriladigan bo'ladilar. Bu yoshda kitoblarda yozilgan narsalar, kattalar tomonidan aytilgan nasihatlar tezda qabul qilinadi. Ular o'zlarinikidan ko'ra boshqalarning axloqiy tomonlariga, qiliqlariga, qilgan ishlariga tezda baho beradilar.

Ana shularni e'tiborga olib tarbiyachi suhbat, ovozli va ifodali o'qish, ertak aytib berish, so'zlab berish kabi tadbirlar, mashg'ulotlar orqali o'qilgan yoki aytilgan, ertak qahramonlarning xilma-xil xislatlarini, ularning o'zaro munosabatlarini, vaziyat va sharoitlarni tushuntirib berar ekan. Shunday xislatlar bolalarning o'zlarida ham borligini aytib o'tadi.

Masalan, bolalarning juda ko'pchilgida uchraydigan maqtanchoqlikning yomonligi va maqtanchoqlik nimalarga olib kelishi haqida o'zbek xalq ertaklaridan "Maqtanchoq quyon" ni o'qib berish orqali ulardagi illatlarni bartaraf etish mumkin, yoki halollik, to'g'rillikning afzalligi haqida "O'g'ri va to'g'ri" ertagini aytib berish orqali tarbiyalash mumkin.

Do'stlik va ayyorlik haqida suhbatlashib, Gulxaniyning "Toshbaqa bilan chayon, "Bo'ri bilan Tulki" ertaklarining ham tarbiyaviy ahamiyati kattadir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Yo'ldoshev E. Kutubxonada bolalar o'qishiga rahbarlik qilish. O'quv qo'llanma. Toshkent.: O'zbekiston nashriyoti, 2002y
2. Ergashev, Yo'ldoshev E. Kutubxona va kitobxon. Toshkent.: O'zbekiston nashriyoti. 2008y
3. Jumanova, N. (2021). ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ АКТИВАЦИИ, УСКОРЕНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 1(1)*. извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/1332>
4. Majidov, J., & Majidova, G. (2020). SHAXS IJTIMOIIY TARAQQIYOTIDA OILA MUHITINING O'RNI. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
5. Majidov, J. (2020). PSYCHOLOGICAL CRITERIA OF THE LEADER PERSONALITY. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
6. Majidov, J. (2020). Социальный интеллект как совокупность способностей, обеспечивающих адаптацию личности в обществе. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
7. Majidov, J. (2021). СПОРТДАГИ МУЛОҚОТ ИЖТИМОИЙ ПСИХОЛОГИК ҲОДИСА СИФАТИДА. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 1(1)*. извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/723>
8. Majidov, J. (2021). ВОПРОСЫ ГАРМОНИИ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ МОЛОДЕЖИ О СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ И УДОВЛЕТВОРЕННОСТИ СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНЬЮ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 1(1)*. извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/1369>